

Onderzoek door het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie naar 20 jaar Nederlandse inzet in Afghanistan.

1. Inleiding

Naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer over de situatie in Afghanistan na de terugtrekking van de NAVO-bondgenoten en partners, heeft de Tweede Kamer bij monde van lid Van Dijk en lid Van der Lee mede namens leden Piri en Sjoerdsma, op d.d. 22 april 2021 gevraagd om een onafhankelijk, extern en overkoepelend onderzoek naar de Nederlandse inzet in samenwerking met internationale partners in Afghanistan sinds 2001. Beide moties zijn toegevoegd in bijlage 1.

Naar aanleiding van dit verzoek heeft het kabinet besloten hier een extern onderzoek naar uit te laten voeren. Hierover is de Tweede Kamer geïnformeerd met de brieven van de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 14 september en 11 oktober 2021 (Kamerstuk 27925, nr. 808 en 27925, nr. 860).

De regering verleent het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies van de KNAW (NIOD) de opdracht om in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) een onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek te verrichten naar achtergronden, intenties en uitwerkingen van de Nederlandse inzet in Afghanistan in de jaren 2001-2021.

2. Opdrachtgever

De ministeries van Buitenlandse Zaken, Defensie, en Justitie en Veiligheid zijn tezamen opdrachtgever.

3. Strekking en reikwijdte van de opdracht

Het onderzoek beoogt op grond van wetenschappelijk bronnenonderzoek de feiten en context van de Nederlandse inzet in Afghanistan te inventariseren en interpreteren. Doel is bijdragen aan het publieke debat met bevindingen en inzichten vanuit een historisch en internationaal perspectief, alsmede het genereren van kennis over de impact van de inzet en buitenlandse civiele en militaire presentie op Afghanistan zelf.

Het onderzoek analyseert de aard, omvang, kosten, tijdsperiode en de gestelde doelen van de brede, geïntegreerde Nederlandse militaire, diplomatieke en civiele inzet en de beperkingen, dilemma's en gemaakte keuzes bij de uitvoering ter plaatse. Hierbij wordt de inzet in Afghanistan in coalitieverband beschouwd vanuit het ruimere historisch kader van Nederland en de Nederlandse buitenland- en veiligheidspolitiek op het wereldtoneel, van Nederland als bondgenoot en van de naoorlogse traditie van Nederlandse (militaire) operaties buiten het eigen grondgebied; hoe interpreteerden politiek en publiek hier te lande rol en betekenis van Nederland in de wereld en hoe trachtten zij deze vorm te geven?

De uitwerking van de vraagstelling is thematisch in drie delen te onderscheiden:

1) *De nationale en internationale besluitvormingsprocessen rond de Nederlandse deelnames aan de internationale aanwezigheid in Afghanistan.*

Welke omstandigheden en beweegredenen hebben Nederland gebracht tot deelname in coalitieverband aan de missies in Afghanistan en hoe hebben het Nederlandse publieke debat en de politieke besluitvorming zich verhouden tot de internationaal geformuleerde mandaten en doelstellingen van deze missies? Hoe werden de beslissingen over doel en mandaat van de inzet onderbouwd, en in hoeverre werden verschuivingen daarin zichtbaar gemaakt? In hoeverre zijn de situatie in Afghanistan en de haalbaarheid van de eigen doelstellingen in grotere verbanden onderdeel geweest van de politieke besluitvormingsprocessen en in het bijzonder van de controlerende rol van het parlement? Hoe hebben de dynamiek van de militaire en civiele inzet in Afghanistan en het verloop van het politieke en publieke debat elkaar beïnvloed?

2) *De Nederlandse geïntegreerde inzet op locatie in bondgenootschappelijk verband.*

Hoe heeft de internationale coalitie waarin Nederland opereerde, ingespeeld op de politieke en maatschappelijke situatie in Afghanistan en in welke mate is er zo draagvlak voor dit optreden in Afghanistan zelf gecreëerd? Hierbij gaat de aandacht uit naar ervaringen van Afghanen, de impact van de oorlogvoering en de buitenlandse militaire en civiele presentie, inclusief het vraagstuk van

burgerslachtoffers, en daarnaast naar de Nederlandse doelstellingen, die beoogden diplomatie en militair optreden te combineren met ontwikkeling en (weder)opbouw van de Afghaanse samenleving. In hoeverre zijn deze doelstellingen voor Nederland leidend geweest en konden ze in bondgenootschappelijk verband worden toegepast? Wat zijn de aard, omvang en kosten geweest van deze geïntegreerde Nederlandse inzet en wat waren de effecten van de inspanningen gedurende de tijdspanne van 20 jaar aanwezigheid? Op welke wijze zijn de missies gelegitimeerd en hoe was de informatievoorziening daarover geregeld?

3) De legitimering van Nederlandse missies in een ruimer tijds- en thematisch bestek.

Visies op de rol van Nederland in de wereld en het daarmee verbonden zelfbeeld genereren legitimiteit en draagvlak voor besluiten omtrent de inzet buiten het eigen grondgebied en het doorzetten daarvan. In hoeverre komt bij het debat over het buitenlandse en militaire beleid de spanning naar boven tussen de beperkte mogelijkheden van een kleinere speler in de internationale betrekkingen en zijn doelstellingen van militaire inzet? Welke historisch gegroeide ideeën en reflexen spelen een rol in de besluitvorming? Tegelijkertijd is het belangrijk, juist in dit kader, de omgang met ‘de ander’ uit te lichten: hoe kijken Nederlandse actoren en instituties naar bevolking, maatschappij en staat in de inzetgebieden? Welke rol spelen overwegingen van ontwikkelingsbeleid en niet-gouvernementele organisaties die ter plaatse actief zijn in besluitvormingsprocessen?

NIOD zal in samenwerking met NIMH deze benadering en thematische doelstellingen realiseren in negen deelonderzoeken, waarvan de belangrijkste conclusies in een samenvattend slotwerk worden samengebracht. Dit levert de volgende deelprojecten op:

1. De Nederlandse militaire inzet in Afghanistan in het lange-termijn perspectief van denken over de rol van Nederland in de wereld.
2. De Nederlandse civiele en militaire aanwezigheid in Afghanistan en de politiek/diplomatieke-internationale context, inclusief het denken over de rol en positie van Nederland als bondgenoot en de inzet vanuit de ambassade in Kabul
3. De Nederlandse geïntegreerde inzet en Afghaanse ervaringen met en perspectieven op deze en eerdere buitenlandse interventies
4. Missiegewijs historisch onderzoek 2001-2006 Kabul
5. Missiegewijs historisch onderzoek 2004-2006 Baghlan
6. Missiegewijs historisch onderzoek 2006-2008 Uruzgan
7. Missiegewijs historisch onderzoek 2008-2010 verlenging Uruzgan
8. Missiegewijs historisch onderzoek 2011-2021 Kunduz en Mazar-i-Sharif
9. De Nederlandse aanwezigheid in Afghanistan: geweldgebruik, accountability, informatiemanagement en het legitimiteitsvraagstuk
10. Samenvattend slotwerk over 20 jaar Nederlandse inzet in Afghanistan in context

4. Toegang tot, gebruik van en verifieerbaarheid van de bronnen

Maximale openbaarheid is essentieel voor een transparant en controleerbaar wetenschappelijk onderzoek, en voor de mogelijkheid tot verifiëren door de Tweede Kamer, belanghebbenden en vertegenwoordigers uit de samenleving, onder wie wetenschappers en journalisten.

1. De opdrachtgever verleent daarom de onderzoekers van het NIOD en het NIMH met inachtneming van de toepasselijke wetgeving *onbeperkt toegang* tot de bronnen die zij van belang achten voor het onderzoek en waarover de Nederlandse overheid zeggenschap heeft.

2. De opdrachtgever aanvaardt de *inspanningsverplichting* om voor de onderzoekers toegang te verkrijgen tot internationale bronnen van betrokken coalitiepartners en gouvernementele en non-gouvernementele organisaties.

3. De opdrachtgever aanvaardt de *inspanningsverplichting* om bronnen die op het tijdstip van publicatie nog gerubriceerd zijn zo veel mogelijk binnen acht weken te derubriceren.

Met betrekking tot de toegang tot, het gebruik van en de verifieerbaarheid van vertrouwelijke informatie volgen de opdrachtgever, het NIOD en het NIMH het Protocol “Kennismaken van informatie door NIOD/NIMH”, dat als bijlage 2 bij dit document is gevoegd.

5. Werkwijze

NIOD en NIMH zullen dit onderzoek zelf inhoudelijk en operationeel invullen conform de Richtlijnen voor Historisch-Wetenschappelijk Onderzoek in Opdracht van de Koninklijke Nederlandse Akademie

van Wetenschappen (KNAW) (bijlage 3) en de Europese gedragscode voor wetenschappelijke integriteit All European Academies (ALLEA) (bijlage 4). Bij de instituten berust de verantwoordelijkheid voor het verrichten van de werkzaamheden ten behoeve van het uitvoeren van de opdracht en het schrijven van de onder punt 3 genoemde studies. Daarbij worden de onafhankelijkheid, integriteit en verifieerbaarheid van het onderzoek onder meer gegarandeerd door:

1. Het uitgangspunt dat het NIOD en het NIMH zelf de onderzoeksopzet, onderzoeksvraag en onderzoeksdeelvragen formuleren, en dat zij naar eigen (voortschrijdend) inzicht deze op ieder later tijdstip kunnen evalueren en herzien, en eventueel onderzoeksvragen kunnen toevoegen.
2. De intentie dat de afspraken over de toegang en het gebruik van bronnen zo weinig mogelijk worden gehinderd door onnodig hoge en langdurige openbaarheidsbeperkingen (rubricering). Uitgangspunt van dit onderzoek is: *openbaar, tenzij*.
3. De afspraak dat het NIOD en het NIMH voor dit onderzoek eigenstandig personeel kunnen selecteren of van buiten werven en in dienst nemen, en dat opdrachtgever de screening van dit personeel (het veiligheidsonderzoek) voortvarend zal laten uitvoeren zodat dit geen gevolgen heeft voor de onderzoeksopzet, onderzoeksvraag en onderzoeksdeelvragen, en dat er hun – behalve in hele evidente gevallen – uit veiligheidsoverwegingen bij het onderzoek geen beperkingen worden opgelegd.

De onderzoekers van het NIOD en het NIMH die toegang krijgen tot gerubriceerd materiaal, ondergaan – voor zover zij nog geen screening bezitten – veiligheidsonderzoeken door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). De locaties waar de onderzoekers actief zijn moeten afdoende zijn beveiligd. Verdere bepalingen over veiligheidsaspecten zijn vastgelegd in het Protocol “Kennismaken van informatie door NIOD/NIMH” dat als bijlage 2 bij dit document is gevoegd.

Het onderzoek start medio 2022 en wordt afgesloten met een samenvattend slotwerk. Het is de intentie dat het slotwerk en de deelstudies uiterlijk medio 2026 worden afgerond en aan de opdrachtgevers worden aangeboden. Het NIOD en het NIMH informeren de opdrachtgever medio 2025 over het tijdstip waarop zij verwachten de opdracht te kunnen voltooien en het slotwerk te kunnen uitbrengen.

6. Ministeriële Contactgroep, Maatschappelijke Klankbordgroep, Wetenschappelijke Adviescommissie

De ministeriële contactgroep (MiCo) fungeert als intermediair tussen de onderzoekers en de verantwoordelijke ministeries en heeft tot doel de voortgang van de onderzoekswerkzaamheden te bevorderen. De contactgroep is vraagbaak en aanspreekpunt voor zaken die de toegang tot en derubricering van het bronnenmateriaal betreffen. De MiCo geeft ook vorm aan de inspanningsverplichting van de opdrachtgever om toegang te verkrijgen tot internationale bronnen van betrokken coalitiepartners en gouvernementele en non-gouvernementele organisaties. De contactgroep wordt geïnformeerd over de voortgang van het onderzoek en komt minimaal drie keer per jaar bijeen. De Eenheid Strategische Advisering (ESA) bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken coördineert het functioneren van de MiCo.

De maatschappelijke klankbordgroep (MKG) is een adviescommissie met een onafhankelijke voorzitter. Deze commissie bestaat uit maximaal 6 leden, die beschikken over aantoonbare betrokkenheid en relevante kennis dan wel ervaring. De MKG wordt in overleg tussen de uitvoerende instituten samengesteld. De klankbordgroep komt minimaal 3 keer bijeen, in ieder geval bij aanvang, halverwege en in de eindfase van het programma.

De wetenschappelijke adviescommissie (WeCo) heeft een inhoudelijk-adviserende taak, en ziet erop toe dat de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek is gewaarborgd. De WeCo bestaat uit maximaal 6 leden die in overleg tussen de uitvoerende instituten worden geselecteerd. De commissie komt minimaal 3 keer bijeen, in ieder geval bij aanvang, halverwege en in de eindfase van het programma.

7. Publicaties

Conform artikel 3 van de Richtlijnen voor Historisch-Wetenschappelijk Onderzoek in Opdracht van de KNAW worden de wetenschappelijke onderzoeksresultaten openbaar gemaakt. Het NIOD en NIMH leggen hun in het kader van dit onderzoek geproduceerde notenapparaat met

gespecificeerde bronverwijzingen voordat zij tot publicatie overgaan voor aan de opdrachtgever. Daarbij worden alleen de nog onder een classificatie vallende verwijzingen in het notenapparaat, ten behoeve van de derubricering, getoetst aan de onder punt 4 en bijlage 2 vermelde voorwaarden omtrent het gebruik van de bronnen. De opdrachtgever krijgt in aanloop naar publicatie, uitsluitend ter informering, onder embargo voorinzage in de finale drukproeven van de deelstudies en het slotwerk. Er vindt geen toetsing op inhoud plaats.

8. Financiën

De opdrachtgever vergoedt de kosten van het onderzoek aan de hand van een door het NIOD in te dienen gespecificeerde begroting voor de uitgaven die gemoeid zijn met het onderzoek die door de ministeries van Buitenlandse Zaken, Defensie, en Justitie en Veiligheid wordt beoordeeld en goedgekeurd. De opdrachtgever vergoedt de werkelijk gemaakte kosten op basis van nacalculatie met een maximum van € 10.773.427.

Bijlage 1 bij de onderzoeksoopdracht aan het NIOD en NIMH

Moties ter aanleiding tot onderzoek naar de Nederlandse inzet in samenwerking met internationale partners in Afghanistan sinds 2001.

Bijlage bij: Opdracht aan het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie tot het uitvoeren van een onderzoek naar 20 jaar Nederlandse inzet in Afghanistan.

1. Motie Van Dijk

“De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de komende maanden alle NAVO-troepen uit Afghanistan worden teruggetrokken;

van mening dat een fundamentele discussie nodig is over twee decennia omspannende westerse deelname aan de oorlog in Afghanistan;

verzoekt de regering een breed en onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de betrokkenheid van de NAVO-landen en specifiek van Nederland bij de oorlog in Afghanistan, in het bijzonder naar de gestelde doelen en waarom deze in bepaalde gevallen niet bereikt zijn, evenals naar andere relevante resultaten, waaronder die voor de burgerbevolking van het land, en de kosten van alle inspanningen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk.

Aanvullende artikel 100-inzet Resolute Tweede Kamer Support-missie Afghanistan

Zij krijgt nr. 772 (27925). Dank u wel.”

2. Motie Van der Lee mede namens leden Piri en Sjoerdsma

“De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de VS en de NAVO hebben besloten voor uiterlijk 11 september 2021 alle aanwezige troepen uit Afghanistan terug te trekken;

overwegende dat daarmee een einde komt aan een zeer langdurige betrokkenheid bij militaire interventies in Afghanistan waaraan Nederland steun gaf of waarin Nederland actief participeerde;

van mening dat hieruit nog belangrijke en ook overkoepelende lessen te trekken zijn voor de toekomst;

verzoekt de regering om de opzet voor een onafhankelijk overkoepelend onderzoek over deze gehele periode tijdig aan de Kamer te verstrekken, zodat er op korte termijn na de beëindiging van Resolute Support ook met dit onderzoek kan worden gestart,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Lee, Piri en Sjoerdsma.

Aanvullende artikel 100-inzet Resolute Tweede Kamer Support-missie Afghanistan

Zij krijgt nr. 775 (27925). Dank u wel.”

Bijlage 2 bij de onderzoeksopdracht aan het NIOD en NIMH

Protocol “Kennismen informatie door NIOD en NIMH”¹

Bijlage bij: Opdracht aan het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie tot het uitvoeren van een onderzoek naar 20 jaar Nederlandse inzet in Afghanistan.

1. Dit Protocol regelt het kennisnemen van informatie die berust bij de ministeries van Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken, Defensie, Justitie en Veiligheid en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap door het NIOD en het NIMH in het kader van het verkennen, onderzoeken en gebruiken van bronnen die de onderzoekers van het NIOD en het NIMH relevant achten voor het uitvoeren van het onderzoek.

2. In dit Protocol wordt verstaan onder opdrachtgever: de minister-president, minister van Algemene Zaken, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de minister van Justitie en Veiligheid, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap onderscheidenlijk de minister van Defensie.

3. Wat betreft de toegang tot, het gebruik en de verifieerbaarheid van bronnen die de onderzoekers van het NIOD en het NIMH relevant achten voor hun onderzoek, gelden de volgende bepalingen:

Toegang:

- a. De opdrachtgever verleent binnen de kaders van de onderzoeksopdracht alle medewerking aan het NIOD en het NIMH, waaronder begrepen de toepassing van artikel 136, tweede en derde lid van de Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten 2017. De opdrachtgever instrueert het onder hem ressorterende personeel alle wettelijk mogelijke medewerking te geven aan het NIOD en het NIMH, en gevraagde gegevens (documenten en andere gegevensdragers) en inlichtingen (mondelinge informatie) conform het onderhavige protocol aan het NIOD en het NIMH ter beschikking te stellen. Het ter beschikking stellen van gevraagde gegevens heeft plaats door middel van het verstrekken daarvan of, indien noodzakelijk, het verlenen van inzage ter plaatse. Voor zover dat in zijn vermogen ligt, draagt de opdrachtgever er ook zorg voor dat door voormalige medewerkers en andere personen die betrokken waren bij de te onderzoeken aangelegenheden maar thans niet meer onder hem ressorteren, alle mogelijke medewerking wordt gegeven.
- b. De opdrachtgever verleent de onderzoekers van het NIOD en het NIMH met inachtneming van de toepasselijke wetgeving *onbeperkt toegang* tot de bronnen die zij van belang achten voor het onderzoek en waarover de Nederlandse overheid zeggenschap heeft. De opdrachtgever aanvaardt de *inspanningsverplichting* om voor de onderzoekers toegang te verkrijgen tot internationale bronnen van betrokken coalitiepartners en gouvernementele en non-gouvernementele organisaties.

Gebruik (citeren en verwijzen):

- a. Ten behoeve van het uit bronnen citeren of ernaar verwijzen in de deelstudies, in het slotwerk en in andere uit het onderzoek voortkomende publicaties of presentaties, dan wel afgeleide producten, worden de gebruikte documenten die op het tijdstip van publicatie nog gerubriceerd zijn, zo veel mogelijk – op basis van het uitgangspunt *openbaar tenzij* – binnen 8 weken door de opdrachtgever gederubriceerd.
- b. De onderzoekers zullen daartoe voorafgaand aan de publicaties overzichten van gebruikte bronnen aanleveren en daarbij aangeven welke openbaar zijn dan wel welke voorheen gerubriceerd waren maar inmiddels voorbij hun geheimhoudingstermijn zijn, en welke nog aan openbaarheidsbeperkingen zijn onderworpen. Laatstgenoemde categorie zal in principe worden gederubriceerd, per bron, geheel of gedeeltelijk in ieder geval voor die passages die in het onderzoek worden gebruikt (en waarvoor doorgaans geldt dat ze voor wat betreft de gebruikte feiten, citaten of details, niet een relatie tot de specifieke rubricering van dat stuk hebben).
- c. Uitzonderingen betreffen ministerraadnotulen STG Zeer Geheim en documenten van de inlichtingendiensten (doorgaans eveneens STG Geheim of Zeer Geheim en vallend onder het aparte regime van de WIV), waartoe de onderzoekers wel toegang krijgen maar die niet

¹ Wetsverwijzingen onder voorbehoud.

zondermeer gebruikt en gederubriceerd kunnen worden. Er zal in principe rechtstreeks uit deze documenten kunnen worden geciteerd 1) na afloop van de gebruikelijke geheimhoudingstermijn (20 jaar voor MR-notulen bijvoorbeeld) ofwel 2) na toestemming van het betreffende departement in combinatie met gehele of gedeeltelijke derubricering. Is dit evenwel niet mogelijk, dan zal overleg plaatsvinden over gebruik van die informatie zonder daadwerkelijke derubricering. Deze (beperkte) categorie bronnen zal niet worden opgenomen in de verificatiecollecties en zal daarmee niet inhoudelijk opvraagbaar en raadpleegbaar zijn.

- d. Met betrekking tot informatie afkomstig van buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten die is onderworpen aan de derde partij regel (*third party principle*: de in het verkeer tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten gehanteerde regel dat gegevens die men van elkaar ontvangt alleen voor eigen gebruik mogen worden aangewend en niet zonder vooraf verkregen toestemming van de verstrekende dienst aan derden mogen worden verstrekt, ook wel aangeduid als derde partij regel) dan wel informatie onderworpen aan bindende bondgenootschappelijke of internationale afspraken, hebben het verstrekken van en het verlenen van inzage in de desbetreffende informatie aan het NIOD en het NIMH, alsmede het citeren uit, verwijzen naar en publiceren van de desbetreffende informatie door het NIOD en het NIMH, slechts plaats indien van de desbetreffende buitenlandse dienst of partner daarvoor toestemming is verkregen. De opdrachtgever aanvaardt de inspanningsverplichting om deze toestemming te verkrijgen betreffende de bronnen waarvan de onderzoekers van het NIOD en het NIMH dat van belang achten voor het onderzoek.

Verifieerbaarheid:

Ten behoeve van verdere transparantie en verifieerbaarheid zullen de kopieën van de gebruikte reeds openbare, automatisch openbaar geworden dan wel gederubriceerde (delen van) documenten apart worden gearchiveerd als onderzoekscollectie. Deze verificatiecollectie zal openbaar toegankelijk zijn bij het NIOD en/of het NIMH voor eenieder die de (onderbouwing van de) onderzoeksresultaten wil controleren of die de collectie wil inzetten bij vervolgonderzoek.

4. Indien over het gebruik en de derubricering van bronnen verschil van inzicht ontstaat, heeft overleg plaats tussen de bewindspersoon die ten aanzien van deze informatie bevoegd is en de directeur van het NIOD, waarbij onafhankelijkheid, transparantie en verifieerbaarheid van het onderzoek belangrijke uitgangspunten van afweging vormen.

5. Op de door het NIOD en NIMH bij dit onderzoek in te zetten en ingezette personen rust een geheimhoudingsplicht, ter zake waarvan zij een geheimhoudingsverklaring dienen te ondertekenen. De geheimhoudingsplicht van ambtenaren ten aanzien van dit onderwerp geldt derhalve niet richting de betrokken NIOD- en NIMH-onderzoekers.

6. De functies van de personen van het NIOD en het NIMH die met dit onderzoek worden belast en die toegang krijgen tot gerubriceerd materiaal, worden voor de duur van deze activiteiten conform het bepaalde in artikel 3 van de Wet veiligheidsonderzoeken aangewezen als vertrouwensfuncties A (functies waarbij kennis mag worden genomen van tot en met Stg. (Staatsgeheim) ZEER GEHEIM gerubriceerde informatie). De Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) voert het benodigde veiligheidsonderzoek uit voor het kunnen afgeven van de verklaringen van geen bezwaar die vereist zijn voor het vervullen van deze functies. Voor het kennisnemen van informatie die nationaal dan wel door de NAVO of andere internationale organisaties is gerubriceerd, door personen die in opdracht van het NIOD en het NIMH in het kader van dit onderzoek werkzaamheden uitvoeren en naar wie geen veiligheidsonderzoek is uitgevoerd, dient vooraf toestemming aan het bevoegd gezag te worden gevraagd, in casu de Secretaris-generaal van het ministerie van Defensie.

7. Het NIOD en het NIMH zijn verplicht de verkregen informatie die daarvoor gelet op de artikelen 10 en 11 van de Wet Openbaarheid van Bestuur en de artikelen 23, 135 en 136 van de Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten 2017 in aanmerking komt, vertrouwelijk te behandelen, te bewaren en staatsgeheime informatie te beveiligen overeenkomstig het bepaalde in het Besluit voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst – bijzondere informatie (VIRBI). De werkomgeving waar dergelijke informatie wordt bewaard of verwerkt, dient te voldoen aan de bepalingen van het VIRBI, waaronder:

- er is een afgesloten werkruimte met beheerde toegangsautorisatie en het bijhouden van een logboek, met een kluis,
- er is een beveiligd computernetwerk dat niet aan andere netwerken (inclusief internet) is gekoppeld / er zijn beveiligde stand-alone computers die niet aan andere netwerken (inclusief internet) zijn gekoppeld,
- er worden geen documenten en andere gegevensdragers achtergelaten op de werkplek (clean desk policy),
- er heeft – behalve ten behoeve van genoemde, te derubriceren verificatiearchieven – geen duplicatie van departementaal vertrouwelijke en staatsgeheime documenten en gegevensdragers plaats, of verzending per e-mail buiten het beveiligde computernetwerk zoals hierboven bedoeld,
- departementaal vertrouwelijke en staatsgeheime documenten en gegevensdragers blijven in de hiervoor genoemde afgesloten werkruimtes van het NIOD en NIMH, alle gegevensdragers zijn goedgekeurd door het ministerie van Defensie en beveiligd met een sterk wachtwoord en bij voorkeur met encryptie.

8. Het toezicht op de naleving van de beveiligingsvoorschriften bij het NIOD wordt uitgevoerd door de MIVD/Industrieveiligheid overeenkomstig de Algemene Beveiligingseisen voor Defensieopdrachten (ABDO 2019). Voor het NIMH geldt dat het instituut ressorteert onder het Defensie Beveiligings Beleid (DBB) en daaraan reeds voldoet.

9. De opdrachtgever wijst de directeur Eenheid Strategische Advisering aan als aanspreekpunt voor het NIOD en het NIMH. Het ter beschikking stellen van informatie aan het NIOD en het NIMH vindt altijd plaats door tussenkomst of in aanwezigheid van deze ambtenaar of diens plaatsvervanger.

10. Indien over de toepassing van dit protocol in een bepaald geval verschil van inzicht ontstaat, heeft overleg plaats tussen de opdrachtgever en de directeur van het NIOD, waarbij onafhankelijkheid, transparantie en verifieerbaarheid, en '*openbaar tenzij*', de belangrijkste uitgangspunten van afweging vormen.